

Avram Alpert

DOST
DOBRÝ
ŽIVOT

Dost' dobrý život

Avram Alpert

The Good-Enough Life by Avram Alpert
Copyright © 2022 by Princeton University Press

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system, without permission in writing from the Publisher.

Prvé vydanie.

Všetky práva vyhradené. Táto publikácia ani žiadna jej časť nesmie byť kopírovaná, rozmnožovaná ani inak šírená bez písomného súhlasu vlastníka autorských práv.

Preklad © Ján Dulla, 2023
Redakčná úprava a korektúry: Janka Oršulová
Vydalo vydavateľstvo Citadella v roku 2023

ISBN 978-80-8182-212-4

Avram Alpert

DOST
DOBRÝ
ŽIVOT

Citadella

OBSAH

Úvod / 7

1. Prečo veľkosť nie je dosť dobrá / 23

Zdroje „dosť dobrého“ / 28

Dlhá história zdolávania veľkosti / 31

Prekalibrovávanie / 35

Dve ekonomiky / 40

Stratené Einsteinove mýty / 45

Ale no tak, vari neexistujú dobré formy veľkosti? / 48

Chladné, zlomené, no stále Aleluja / 51

Dosť dobrý život pre všetkých / 54

2. Pre naše ja / 61

Na počiatku / 66

Nie je to len ekonomika, hlupák / 69

Návrat cnosti / 74

Meritokracia, nie. Veľkosť, možno. / 86

Cnosti nad veľkosť / 97

Svet, aký už je / 102

Spokojnosť nezaručená / 107

Filozofie zrodené zo zápasu / 117

3. Pre naše vzťahy / 129

Romantické príbehy / 135

Cesta do kruhu / 142

Teória smiechu / 146

Paradoxy láskavosti k neznámym / 149

Do neba alebo na ryby / 156

Akí boli Zhuangzi a Huizi / 158

Uvidíme / 162

Ak je toto dosť dobré / 165

Dosť dobrý prezident? / 173

4. Pre náš svet / 181

Cesta špendlíkových hlavičiek / 194

Cesta do nevoľníctva / 202

Dosť dobrá transformácia / 214

Prečo filantropia nie je odpoveď / 221

Niektoré plány na dosť dobrý svet / 226

Obmedzenie pozičnej ekonomiky / 243

Myšlienkový experiment / 257

5. Pre našu planétu / 261

Nastavení na čokolvku / 268

Prežitie najzdatnejších / 274

Vyvíjanie na dosť dobré / 281

Riziko veľkých zelených revolúcií / 285

Viac s menej, alebo viac z menej? / 291

Deliť sa o náklad aj o hojnosť / 300

Dosť dobrý vzťah k prírode / 304

Dosť dobrá dokonalosť / 307

Záver / 311

Poďakovania / 317

Poznámky / 321

Literatúra / 363

Úvod

Zvykol som sa usilovať o veľkosť. Za mojej mladosti znamenala veľkosť bohatstvo a ja som chcel nájsť spôsob, ako byť veľmi bohatý. Ako prvé mi napadlo stať sa burzovým maklérom, hoci som vlastne nevedel, čo to znamená. Neskôr, keď som začal byť posadnutý športom, som usúdil, že k bohatstvu by som sa mal dostať ako slávny športovec. Sníval som o tom, že budem profesionálne hrať basketbal, potom tenis a bejzbal, no ani na jedno som nemal dosť nadania.

Ku koncu strednej školy a začiatkom štúdia na univerzite som si veľkosť začal predstavovať skôr ako slávu, než bohatstvo. Najprv som chcel byť svetoznámy spisovateľ, zahŕňaný cenami. Uvedomiac si, aké ťažké by bolo to dosiahnuť a (nesprávne) sa nazdávajúc, že stabilnejší bude akademický život, prihlásil som sa na postgraduálne štúdium v nádeji, že sa stanem jedným z tých

slávnych profesorov, ktorí lietajú po celom svete so svojimi slávnymi prednáškami. K dosiahnutiu tohto cieľa som sa dostal bližšie než v ktoromkoľvek zo svojich predošlých profesných plánov, no nespravilo ma to o nič spokojnejším a ani šťastnejším. Podľa mňa preto, lebo hoci sa so všetkými týmito rôznymi životnými cieľmi spájajú rôzne hodnoty, všetky majú spoločný rovnaký základný cieľ: stať sa členom elity, ktorá sedí na vrchole spoločenskej pyramídy.

V posledných niekoľkých rokoch som dospel k názoru, že táto túžba byť hore je jedovatá pre nás, pre naše vzťahy, pre naše spoločnosti a našu planétu – ba aj pre jednotlivcov, ktorí sa tam naozaj dostanú. A tak som proti týmto cieľom začal zo všetkých síl bojovať. Nevravím, že ich stále nepokladám za príťažlivé. Samozrejme, že áno. Neviem, či niekedy vkročím do lietadla bez túžby sedieť v luxusnej prvej triede alebo či pôjdem na nejaké podujatie bez túžby byť jednou z osobností na scéne. A, samozrejme, stále cvičím a píšem podľa svojich najlepších schopností. To, čo som začal spochybňovať, nie je túžba robiť niečo dobre pre vec samu, ba ani pre príťažlivosť víťazenia. Spochybňujem skôr spoločenský poriadok, ktorý berie naše nadania a mení ich na túžbu vyhrať naše miesto na vrchole súťaživých hierarchií. Vlastne som, ako dokazujem v tejto knihe, dospel k presvedčeniu, že jadrom mnohého, čo je v našom svete nesprávne, sú tie osobné úsilia o veľkosť, a čo je možno ešte dôležitejšie, nerovné spoločenské systémy, ktoré tieto snahy živia.

Podrobnejšie sa tomu, čo presne je nesprávne, budem venovať v celej tejto knihe. Aby ste zhruba pochopili to, čo mám na mysli, zamyslíte sa nad zásadným paradoxom nášho súčasného stavu: existuje nadbytok a napriek tomu existuje nedostatok. Žijeme uprostred bezprecedentnej hojnosti a výrobnjej kapacity, no napriek tomu sú miliardy ľudí hladné, nezaodeté a nezaopatrované. A tak vo svete s celkovým bohatstvom 399,2 bilióna dolárov žije viac než 3,4 miliardy ľudí stále z menej než 5,5 dolára na deň, pričom 34,5 milióna ľudí ročne zomiera z dôvodu nedostatku primeranej zdravotnej starostlivosti a približne 9 miliónov ďalších zomiera od hladu.¹ Medzitým stroje vykonávajú viac nevyhnutnej práce na udržanie života než kedykoľvek predtým a napriek tomu máme tak málo voľného času. Na svete teraz žije viac ľudí než kedykoľvek predtým a napriek tomu sú mnohí z nás sami. Ťažíme zo stáročí múdrosti a vedeckých pokrokov na podporu šťastia a napriek tomu si nesieme bremeno úzkosti a depresie. V skutočnosti stúpa nielen počet ľudí s depresiou, ale aj priemerný počet rokov, keď ľudia depresiou uvádzajú. Na vzostupe sú aj úzkosť a vyhorenie.² Máme schopnosť prejsť celú Zem, dostať sa do hĺbín oceánu a dokonca aj do kozmu a napriek tomu práve tie prostriedky skúmania vyčerpávajú udržateľnosť našej domovskej planéty. Každý rok si berieme takmer dvojnásobok toho, čo je Zem schopná ročne zregenerovať.³

Toto všetko spolu súvisí. Keď žijeme vo svete, kde niektorí majú priveľa a mnohí primálo, existuje obrovský tlak na to, aby

sme sa buď dostali na vrchol, alebo klesli ku dnu. A v takom svete budeme pociťovať nervozitu z našich vyhliadok, depresiu z našej situácie, nepriateľstvo k našim konkurentom a bude nám jedno, ako veľmi poškodujeme životné prostredie, keď nám to pripadá ako jediná možnosť, ako zostať nažive.

Ak chceme prekonať paradoxy spôsobené honbou za veľkosťou, musíme pochopiť, z čoho sama tá honba pramení. V tejto knihe sa budem zamýšľať nad rôznymi teóriami – napríklad nad často zdôrazňovaným tvrdením, že sme od prírody všetci hierarchickí a súťaživí –, no môj základný argument je „myslenie veľkosti“, ktoré sa v skutočnosti začína ako zámerná reakcia na fakt, že život je nedokonalý. Všetci zažívame nehody, tragédie a zlyhania. Veľkosť reaguje slovami: „Netrápte sa, my to zvládneme: hoci svet ako taký je možno nedokonalý, ľudstvo má schopnosť tie chyby nášho stavu nakoniec odstrániť.“ Aby sme to dokázali, musíme len povzbudzovať tých najnadanejších spomedzi nás – tých veľkých – k inováciám, tvoreniu a bádaniu. Oni budú posúvať hranice nášho ekosystému a vytvárať prekvitajúci svet pre nás ostatných. Aby sme ich k tomu podnietili, mali by dostať obrovský majetok a moc. A aby sme zistili, kto títo veľkí sú, mali by sme mať intenzívne súťaživú spoločnosť, v ktorej sa všetci snažia dokázať, prečo sú najväčší. Stať sa veľkým znamená cítiť sa oprávnený ušetriť iných utrpenia nejakej skutočnej porcie životných katastrof: keďže zlepšujete život všetkým (či už vytvárate bohatstvo, zábavu alebo vynálezy), sú všetky vaše odmeny oprávnené.

Hľadanie toho pocitu uspokojenia a istoty mimo neustáleho toku života je to, ako teraz interpretujem počiatky svojich mladistvých túžob byť veľkým, ktoré mám spoločné s mnohými inými ľuďmi. Túžba po veľkosti nám tak dáva veľký zmysel, no vytvára aj úzkosti a paradoxy sveta, v ktorom žijeme.

Hoci je v našich psyché a spoločnostiach pre svetonázor veľkosti hlboká logika, nie sme naň odkázaní. Existuje aj iný spôsob videnia vecí, ktorý má dnes plný potenciál a vie nás vyviešť z týchto desivých paradoxov. Ja ho nazývam „dost dobrým životom“. Budem ho charakterizovať aj ako „dost dobrý život pre všetkých“ a „dost dobrý svet“. Dost dobrý tu neznamená len robiť holé minimum, aby sme obstáli – hoci sa skutočne prihovám za viac voľna a oddychu. Viac než toto ale používam slová na zaznamenanie celého svetonázoru zasväteného zabezpečeniu toho, aby celé ľudstvo malo nielen dobro (kam patrí slušnosť, zmysel a dôstojnosť), *ale aj* dostatok (kam patrí vysokokvalitná strava, odev, prístrešie a zdravotná starostlivosť).⁴ Navyše, keďže ľudstvo má aj environmentálne, emocionálne a sociálne potreby, sú dobro a dostatok vždy prepojené. Naše životy nemôžu byť dobré, keď nemáme dost na to, aby sme prežili a nemôžeme mať dost, ak dobrom našich vzťahov nie sú nasýtené aj naše životy.

Podobne ako veľkosť sa dost dobrý svetonázor začína poznať, že život je nedokonalý. Na rozdiel od veľkosti ale popiera tvrdenie, že zlepšiť naše podmienky nám môže pomôcť len celebrity elita. Keď podporujeme iba snahu o veľkosť, tak vlastne

nenapredujeme ako by sme mohli, lebo potláčame životné energie a schopnosti veľkého množstva ľudí a márnime svoj čas a zápal súperivou snahou dokázať, že patríme medzi tých niekoľko veľkých. Na nejakú prácu je takmer vždy veľa talentovanejších a kvalifikovanejších ľudí než je počet pozícií, ktoré sú k dispozícii. Vieme zabrániť tomu, aby tieto okolnosti viedli k depresii a nezamestnanosti a posunúť naše zameranie na spoluprácu, využijúc schopnosti 7,7 miliardy dosť dobrých ľudských bytostí. Keď sa všetci namiesto veľkými snažíme byť dosť dobrými, vieme individuálne robiť menej a pritom toho dosiahnuť rovnako veľa, ak nie viac.⁵ Zlepší sa nielen hmotná kvalita života väčšiny ľudí, ale aj ich šťastie a sociálna kohézia.

Na vytvorenie tohto sveta pre nás a budúce generácie nemôžeme od Zeme brať viac, ako je schopná vytvárať. Nemusíme žiť v dokonalej harmónii s prírodou, ale nepotrebujeme jej ani dominovať. Zem nie je nekonečne veľká, ani sa neobnovuje donekonečna. Má svoje vlastné limity, svoj vlastný pocit pohody, svoje vlastné materiálne potreby. Čo ju robí zázračnou, nie je jej dokonalosť, ale samotný fakt, že je dosť dobrá na zachovanie ľudského života. Naš dosť dobrý život musíme budovať v rámci týchto dosť dobrých podmienok. Ten dosť dobrý život je „pre všetkých“ vrátane čo najväčšieho možného počtu živočíšnych a rastlinných druhov, s ktorými sa delíme o túto planétu, lebo keď uznáme, že nikto z nás nie je taký veľký, aby bol iba sám schopný zvládať hrôzy tohto života, keď pochopíme, že zvrátenosti v našom stave sa dajú najlepšie

znášať prostredníctvom spojení s naším nekonečným príbuzenstvom, potom si vieme vážiť, že ten najzmysluplnejší možný život je taký, ktorý uznáva a pestuje našu absolútnu nezávislosť.

Posledný rozdiel medzi svetonázorom dost dobrého a veľkosti je v tom, že svetonázor dost dobrého netvrdí, že niekedy úplne prekonáme obmedzenia našich podmienok. Život je vždy len dost dobrý: dokonca aj v úžasne harmonickej spoločnosti by sme stále mali chyby, tragédie, nehody, zrady, prírodné katastrofy. V dost dobrom svete by však nebolo žiadnych niekoľkých veľkých, ktorí by boli pre svoje postavenie ušetrení toho najhoršieho. Na zmiernení utrpenia by sme pracovali všetci spoločne. Koniec koncov, je to všeobecne prospešné, lebo radšej ako existovať v úzkostnom strachu z vystúpenia na vrchol alebo klesnutia na dno by mali všetci dost času a voľnosti oceniť bežné, dost dobré radosti existencie. Ani ten najlepší život nemôže byť nikdy viac ako dost dobrý, no dost dobrý pre všetkých ešte nie je ani spôsob, akým žijeme teraz – život naplnený úzkosťou, nerovnosťou a ekologickou deštrukciou.

Namiesto snahy o verzie veľkosti sa teraz usilujem pomáhať s vytváraním tohto dost dobrého života pre všetkých. Alebo sa o to aspoň zo všetkých síl usilujem. Podobne ako mnohí ľudia, aj ja stále cítim ťah túžby odkrojiť si pre seba nejaký diel veľkosti. Ako budem hovoriť v celej tejto knihe, „dost dobrost“ si vyžaduje nielen osobnú, ale aj politickú transformáciu. Vo svete zameranom na veľkosť môže byť snaha byť dost dobrý ironicky

pocitovaná ako že *nie ste* dosť dobrý – aspoň nie v súťaživých podmienkach, ktoré sú vám ponúkané. Vymaniť sa z tohto systému je pre každého jednotlivca ťažké. Hoci som naozaj presvedčený, že naše osobné snahy sú dôležité – systémy sa nemenia bez toho, aby ich sprevádzali zmeny našich predstáv o tom, aký by mal byť svet –, nemyslím si, že je to len o hľadaní jednotlivých dosť dobrých hrdinov. Je to o spoločnej práci nás všetkých na predstave a vytvorení sveta, v ktorom sme všetci slušní, máme dostatok a na ktorom sa podieľame.

Pred niekoľkými rokmi som sa prvýkrát pokúsil vyjadriť tento svetonázor na verejnom fóre. Napísal som krátky článok, ktorý bol zameraný na filozofické a literárne zdroje myšlienky dosť dobrého života.⁶ Zdalo sa, že čitatelia moje slová ocenili, najmä tí, ktorí boli unavení nerovnosťami, prelievajúcimi tak veľa zdrojov k tak málo ľuďom a tak málo k mnohým. Mali však aj veľa otázok. Ako by sa mohli etické hodnoty hľadania dosť dobrého života preniesť do nejakého sociálneho programu? Čo sa vlastne počíta za dosť dobré? Keby sme uspeli v tvorbe dosť dobrého sveta, nebol by to „veľký“ úspech? Vari nepotrebujeme, aby niektorí ľudia hľadali niečo viac než dosť dobré na prospech nás ostatných? Nemôže byť život pre niektorých skvelý a pre všetkých ostatných dosť dobrý? Čo sa stane s motiváciou a podnetmi? Popieral som fakt, že niektorí ľudia sú skrátka nadanejší než iní? Prečo vlastne tie slová *veľký*, *skvelý* a *dosť dobrý*? Možno ten najosobnejší komentár prišiel od jedného kolegu spisovateľa, ktorý sa ma opýtal,

prečo sa mu zdá, že tak usilovne pracujem na mojom písaní, hoci ostatným som hovoril, že majú spomaliť a prijať dosť dobrý život – nie som pokrytecký?⁷ Uvedomil som si, že hoci sa predstava dosť dobrého života zakladá na relatívne jednoduchej sústave hodnôt, vysvetlenie a obhajoba jej logiky si vyžiada viac než krátke písomné zamyslenie. To je dôvod, prečo sa táto kniha snaží vysvetliť, čo vlastne znamená prejsť od spoločenského poriadku založeného na veľkosti a namiesto neho vytvoriť dosť dobrý život pre všetkých.

To preto, že moja obava je taká všeobecne platná, že hoci je môj pohľad v tejto knihe zväčša formovaný skúsenosťami, ktoré som mal ako vedec pochádzajúci zo strednej triedy (zväčša), telesne schopný beloch nezmeneného pohlavia v Spojených štátoch, úporne som sa snažil počúvať a učiť od ľudí s inými životnými príbehmi. A dúfam, že tvrdenia, ktoré tu vyslovujem, sú užitočné pre ľudí z mnohých rozličných prostredí. Vo svojej knihe často používam zámená „my“ a „vy“, aby som ťa, čitateľ, zapojil do toho, čo nasleduje. Niekedy budem predpokladať, že so mnou súhlasíš a si súčasťou toho „my“, ktoré sa usiluje vytvoriť dosť dobrý svet. A niekedy ťa budem oslovovať ako niekoho, kto so mnou zrejme vôbec nesúhlasí a budem sa snažiť presvedčiť ťa, že by si mal. Občas si, pravda, môžeš pomyslieť: „Prestaň hovoriť my, respektíve ty! Ja si to vôbec nemyslím!“ Vzhľadom na našu ľudskú rôznorodosť sú také omyly nevyhnutné, no podľa mňa za prínosy pútavejšieho písania stoja.

Podobne stelesňujú tento pocit inklúzie názvy štyroch kapitol („Pre naše ja“, „Pre naše vzťahy“, „Pre náš svet“ a „Pre našu planétu“). S názvom prvej kapitoly („Prečo veľkosť nie je dosť dobrá“) sa spájajú dovedna, aby vytvorili čosi ako ukážku hlavnej témy knihy: „Prečo veľkosť nie je dosť dobrá pre nás, pre naše vzťahy, pre náš svet, pre našu planétu.“ Slovko „pre“ v názve každej kapitoly je tiež myslené v zmysle prospešnosti pre niečo. Táto kniha je *pre* naše ja, *pre* naše vzťahy, *pre* našu planétu a *pre* náš svet, lebo je o vytváraní bohatšieho a komplexnejšieho spôsobu života, než umožňuje zameriavanie na veľkosť. Pomocou rôznych optík každá kapitola dokazuje, že ideológia veľkosti – teda, ešte raz, myšlienky, že každý z nás má cenu len vtedy, keď sa usiluje byť na vrchole nejakej hierarchie – je deštruktívna pre všetky sféry nášho života. Kniha *Dosť dobrý život* je argumentom na prehodnotenie všetkého, čo je dobré, postačujúce a nedokonalé v nás, v každom jednotlivcovi, v našich spoločnostiach a vo svete našej prírody.

Ak už hodnoty dosť dobrého života zdieľate, potom vám snád táto kniha pomôže lepšie ich vyjadriť, uvidieť ich vzájomnú súvislosť a pochopiť ich obmedzenú kompatibilitu so svetonázorom veľkosti. Ak niektoré hodnoty zdieľate, no ste naďalej presvedčení, že podpora veľkosti niekoľkých je najlepšou cestou k vytvoreniu dosť dobrosti pre mnohých, potom vás možno táto kniha presvedčí o opaku, alebo vám aspoň poskytne nejakú logiku, na základe ktorej viete vysvetliť svoju pozíciu. A ak žiadnu z týchto

hodnôt teraz nezdieľate, možno vás na konci tejto knihy presvedčím, že stoja za úvahu. Možno si dokonca nájdete čas zamyslieť sa so mnou nad tým, čo ten dost' dobrý život je a ako ho môžeme dosiahnuť. Chcel by som, aby táto kniha bola časťou širšej, pokračujúcej konverzácie (ktorá sa začala dávno predtým, než som toto napísal), lebo dost' dobrý život pre všetkých je komplexný, dynamický a vyvíjajúci sa ideál, ktorý dáva najväčší zmysel vtedy, keď na jeho naplnení pracujeme všetci spoločne.

Udalosti v čase písania tejto knihy dôležitosť tejto vzájomnej súvislosti ešte viac zvýraznili. Písať som začal počas jednej z najprevratnejších udalostí našej éry – počiatočných dní pandémie COVID-19 – a v písaní som pokračoval počas druhej udalosti – povstania proti rasizmu a štátnemu násiliu, ktoré vyvolalo zabitie Georgea Floyda políciou v Minneapolise, štáte Minnesota, v máji 2020. Ako poznamenalo mnoho komentátorov, tieto udalosti boli ako röntgenová snímka súčasného sveta, odhaľujúca pravdu o našom stave každému, kto predtým nevidel, aké nerovné a nespravodlivé sú naše spoločnosti.⁸ Svet postavený na veľkosti nechal miliardy ľudí bez primeraného príjmu, potravy či zdravotnej starostlivosti, zatiaľ čo majetky najväčších boháčov sveta vzrástli o miliardy dolárov. Nejde o náhodný omyl; je to priamy dôsledok sveta vybudovaného tak, aby odmeňoval niekoľkých na úkor mnohých.

Nemecký spisovateľ židovského pôvodu Walter Benjamin napísal v roku 1940 na úteku pred nacistami esej o filozofii dejín.

Jeden riadok jeho eseje vo mne stále rezonuje: „Tradícia utláčacích nás učí, že ‚stav núdze‘, v ktorom žijeme, nie je výnimkou, ale pravidlom.“⁹ Po nepokojoch, počas ktorých som písal túto knihu, budú v našich dejinách nasledovať ďalšie, dokým si neuvedomíme, že nerovný spoločenský poriadok vytvára neznesiteľné napätia medzi tými, ktorí sú pokladaní za veľkých a tými, ktorí sú v snahe o dosiahnutie veľkosti pokladaní za nahraditeľných. Dost dobrý život ponúka inú víziu sveta, než je tento stav núdze. Samozrejme, stále bude mať problémy. Stále budú pandémie, nehody, zrady. Môžeme však pracovať na vytvorení sveta, v ktorom, keď vzniknú problémy, je naša spoločnosť – založená na starostlivosti, dôvere a slušnosti pre všetkých – schopná sa spojiť a čeliť im.

Niektorí určite namietnu, že moje videnie ľudstva je sentimentálne. Iste, znie milo, takto ale svet nefunguje a nie je to možné, lebo ľudia sú evolúciou naprogramovaní súperiť o hierarchické postavenia. Navyše si možno myslíte, že táto vízia je potenciálnou ranou pre pokrok: Nie je pozoruhodnou revolúciou nášho moderného veku, že zo živočíšneho druhu, ktorému kedysi vládla sila bojovníka, vytvorila občiansku kultúru, otvorenú každému s tým správnym nadaním a snahou?

Hoci tieto argumenty dávajú istý zmysel, nie sú celkom presné: vždy sme boli definovaní nielen spoluprácou, ale aj hierarchickou súťaživosťou a ideály meritokracie tu existovali tisícky rokov. A ani dobre nevytvádzajú o tom, ako by sme mohli napredovať ako živočíšny druh. Dnes je, napríklad, čoraz viac dôkazov o tom,

že progres sa nevytvára tým, že vezmeme tých „najlepších a najbystrejších“ v miestnosti, ale skôr kooperatívnym uvažovaním nad rozdielnymi, zasvätenými svetonázormi.¹⁰ Existujú aj dobré dôkazy, ktoré naznačujú, že „kolektívna inteligencia“ je pre pokrok ľudstva dôležitejšia než jednotlivý génius.¹¹ A aj keď sa nejakí jednotliví géniovia objavia, ich dielo sa vždy spolieha na obrovské siete a inštitúcie, ktoré ich podporovali. V knihe neskôr uvidíme, prečo to platí pre každého počnúc Albertom Einsteinom až po Lebrona Jamesa a Stevea Jobsa.

Aby sme k tomuto lepšiemu svetu pre všetkých dospeli, nepotrebujeme len viac myslí; potrebujeme viac dobrých myslí. Takže namiesto míňania zdrojov (napríklad úcty a pozornosti) *na* tých niekoľkých, by sme mali sústavne a spoločne pracovať *ako* mnohí. Nebude to ľahké a vyžaduje si to dobrú prípravu a dobré inštitúcie s jasnými formami solidarity a neutláčajúcou hierarchiou. Nepochybne sa budú robiť chyby. No vytváranie tohto dost dobrého života pre všetkých za všetko to úsilie stojí, lebo v konečnom dôsledku je o našich elementárnych hodnotách a je to ten druh sveta, ku ktorému nás vždy viedli naše ideály rovnosti, slobody a spravodlivosti.

Možno si oprávnene kladiete otázku, či ľudské spoločnosti naozaj niekedy môžu vytvoriť dost dobrý život pre všetkých. Pokúsím sa ukázať nielen to, prečo môžeme, ale aj prečo je nevyhnutné to spraviť. V konečnom dôsledku to, čo je nerealistické, nie je nádej, že by sme mohli žiť vo svete, ktorý je dost dobrý pre

všetkých, ale skôr presvedčenie, že môžeme ďalej prežívať v našej kultúre veľkosti, so všetkou jej nenávisťou, nerovnosťou a deštrukciou, ktorá nás deň za dňom rozdeľuje.¹²

Nebudem ale tvrdiť, že mám všetky odpovede na to, ako tento iný svet vytvoriť. Napokon, tvrdím, že dosť dobrostí nie je o predstave jednej osoby, ako by mal vyzerať svet – je o tom, že budeme pracovať všetci spoločne. Navrhujem základný cieľ, nie konkrétnu skladbu obsahu. Toto je demokratická ponuka pre nás všetkých, aby sme spolu ďalej premýšľali o tom, ako vytvoriť obsiahlejší systém spoločenských hodnôt. Účelom tohto systému je vytvoriť svet, ktorý je dobrý, ktorý poskytuje dosť dobra pre všetkých a napriek tomu si je stále vedomý toho, že život je nevyhnutne plný nehôd a tragédií a že musíme pracovať v rámci limitov našich prírodných zdrojov. (Znovu opakujem: Je vždy iba dosť dobrý.)

Je teda len vhodné začať písať túto knihu za okolností, ktoré hrozia zvrátiť všetko, čo považujeme za normálne: ide presne o ten druh situácie, ktorý nás vedie k zamysleniu nad našou na skvelosť zameranou spoločnosťou a pochopeniu, ako by vyzeral dosť dobrý svet, ktorý by sme mali budovať. Naše pokračujúce krízy tlačia na krehkosť našich individuálnych síl, ukazujú nám, že nikto z nás nedokáže veľmi dobre prežívať len sám, že všetci spoločne dokážeme budovať a prosperovať. Táto vízia je dobre zachytená v myšlienkach, ako sú tie od smetiara „Jestera D“, o ktoré sa podelil na Twitteri jedného rána začiatkom marca 2020, keď som počas pandémie začal písať: